

Bâbürnâme’de -GAN Sıfat-fiilinin Kullanımı

Arzu Yıkılmaz
(İstanbul)

Özet

Bu incelemede Bâbürnâme adlı eserde, yan cümlelerin yüklemi olarak kullanılan -GAN sıfat-fiilinin işlevleri ele alınacaktır. Bu konuyu iki bakış açısıyla değerlendireceğiz. Birincisi, -GAN sıfat-fiilinin, söz dizimindeki yeri; ikincisi, ana cümlelerin zamanı içindeki yeri. Söz diziminde yöneten ve yönetilen ilişkileri *baş* ve *baş*a tâbi olanlar çerçevesinde değerlendirilecektir. Bu bakımdan -GAN sıfat-fiilinin söz dizimindeki yeri ilk olarak yüklemi olduğu yan cümlede *baş*ın gösterdiği söz dizimsel ilişkilerin özellikleri ve bu yan cümlelerin ana cümle içerisindeki yeri üzerinde durulacaktır. Yan cümlelerin yüklemi olarak -GAN’ın *baş*ında ifade edilen birlik, sıfat cümlesi yüklemine *öznesi*, *nesnesi*, *tümleci* olabilir ve -GAN sıfat-fiili çokluk, iyelik, durum ekleri ve edatlarla birliktelik kurabilir. Bu durumda -GAN sıfat yan cümlesi, ana cümlelerin *öznesi*, *nesnesi*, *tümleci*, *vs.* olabilir. İkinci olarak, -GAN sıfat-fiili ile kurulmuş yan cümlelerin, ana cümlelerin ifade ettiği zaman bağlamındaki yeri üzerinde durulacaktır. -GAN sıfat-fiili ile kurulmuş bir yan cümle, normal olarak, geçmiş zaman bildirir; bunun yanında geçmişten-şimdiye veya geçmişten-geleceğe kadar olan zaman dilimi içinde kendine yer bulabilir. Bazen de sadece -GAN sıfat-fiilinin ifade ettiği hareket ve durumun gerçekleşmiş olduğunu anlatır; zaman bilgisi vermez. Alternatif olarak, -GAN yüklemli yan cümlelerin içinde *zaman* bildiren *şimdi*, *dün*, *geçen yıl* *vs.* Gibi kavramlar bulunabilir. Bu durumda -GAN sıfat-fiili zamanını bu kavramdan alır.

Anahtar Sözcükler: Bâbür, Bâbürnâme, -GAN Sıfat-fiili, Söz Dizimi

Abstract

In this research, will be discussed about -GAN adjective-verb how to use and togetherness mean as subordinate sentences verb at Bâbürnâme. We will evaluate this subject with two different way. First is place where the -GAN adjective-verb located in syntax, second is time where located in main sentence. In syntax, relations which ruling and managed, evaluated around under manager and managed. In this regard, we will dwell on place of subordinate sentences -GAN adjective-verb features of the first verb inside the sentences- on main sentences. Stated togetherness of -GAN’s primary which is verb of subordinate sentences, can be verb of adjectived sentence’s subject, object, etc and -GAN adjective-verb can make togetherness mean with possessive suffix, prepositions, multiplicity attachments and case suffix. In this instance -GAN adjective sentence can be the main sentences subject, object and complement. Secondly we’ll dwell on created with -GAN adjective-verb subordinate sentence’s time in the context of main sentence. Subordinate sentence which created with -GAN adjective-verb informs past time as normally however it can use for past to now, past to future time period. Sometimes -GAN adjective-verb can state that only event and status happen without time inform. Alternatively there is now, yesterday, last year and similar words inform the time inside the sentence which with -GAN verb subordinate sentence. In this case -GAN adjective-verb can take time concept from them.

Key words: Babür, Bâbürnâme, -GAN Adjective-verb, Syntax